

A la vellesa no m'abandonis

cf. *Sa*71,9

Estatua: Ruth i la seva anciana sogra Noemi

Missatge del Sant Pare
per a la IV Jornada Mundial dels Avis i els Majors

28 de juliol de 2024

“A la vellesa no m'abandonis”

(cf. Sal 71,9)

Estimats germans i germanes:

Déu mai no abandona els seus fills. Ni tan sols quan l'edat avança i les forces flauegen, quan apareixen els cabells blancs i l'estatus social decau, quan la vida esdevé menys productiva i corre el perill de semblar-nos inútil. Ell no es fixa a les aparences (cf.1 S16,7) i no menysprea triar aquells que per a molts resulten irrellevants. No descarta cap pedra, ans al contrari, les més “velles” són la base segura sobre les quals es poden recolzar les pedres “noves” per construir totes juntes l'edifici espiritual (cf.1 P2,5).

La Sagrada Escripura, en conjunt, és una narració de l'amor fidel del Senyor, del qual emergeix una certesa consoladora: Déu ens continua mostrant la seva misericòrdia, sempre, en cada etapa de la vida, i en qualsevol condició en què ens trobem, fins i tot en les nostres traïcions. Els salms són plens de la sorpresa del cor humà davant de Déu, que ens cuida malgrat la nostra petitesa (cf.Sal144,3-4); ens asseguren que Déu ens ha plasmat al si matern (cf.Sal139,13) i que no lliurarà la nostra vida a la mort (cf. Sal 16,10). Per tant, podem tenir

la certesa que també estarà a prop nostre durant l'ancianitat, encara més perquè en la Bíblia envellir és signe de benedicció.

I, tanmateix, als salms trobem a més aquesta sentida súplica al Senyor: «No em rebutgis en el temps de la meua vellesa» (Sal71,9). Una expressió forta, molt crua. Ens porta a pensar en el patiment extrem de Jesús que va exclamar a la creu: «Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?» (Mt27,46).

A la Bíblia, doncs, trobem la certesa de la proximitat de Déu en cada etapa de la vida i, al mateix temps, trobem la por de l'abandó, particularment en la vellesa i en el moment del dolor. No és una contradicció. Mirant al nostre voltant no ens és difícil comprovar com aquestes expressions reflecteixen una realitat més que evident. Molt sovint la solitud és l'amarga companya de la vida dels que com nosaltres són grans i avis. Sent bisbe de Buenos Aires, moltes vegades vaig tenir ocasió de visitar residències de gent gran i em vaig adonar de les poques visites que rebien aquestes persones; alguns no veien els seus éssers estimats des de feia molts mesos.

Les causes d'aquesta solitud són múltiples. A molts països, sobretot als més pobres, els avis estan sols perquè els seus fills s'han vist obligats a emigrar. Penso també en les nombroses situacions de conflicte; quants ancians es queden sols perquè els homes — joves i adults— han estat cridats a combatre i les dones, sobretot les mares amb nens petits, deixen el país per donar seguretat als fills. A les ciutats i als pobles devastats per la guerra, moltes persones grans es queden soles, com a únics signes de vida

a zones on sembla regnar l'abandó i la mort. En altres parts del món, a més, hi ha una falsa creença, molt arrelada en algunes cultures locals, que genera hostilitat respecte als ancians, acusats de recórrer a la bruixeria per treure energies vitals als joves; de manera que, en cas que una mort prematura, una malaltia o una sort adversa afecti un jove, la culpa recau sobre algun ancià. Aquesta mentalitat s'ha de combatre i eradicar. És un dels prejudicis infundats, dels quals la fe cristiana ens ha alliberat, que alimenta persistents conflictes generacionals entre joves i ancians.

Si ho pensem bé, aquesta acusació dirigida als més grans de “robar el futur als joves” és molt present avui a tot arreu. Aquesta també es troba, sota altres formes, a les societats més avançades i modernes. Per exemple, avui dia està molt estesa la creença que els ancians fan pesar sobre els joves el cost de l'assistència que ells requereixen, i així treuen recursos al desenvolupament del país i, per tant, als joves. És una percepció distorsionada de la realitat. És com si la supervivència dels ancians posés en perill la dels joves. Com si per afavorir els joves fos necessari descuidar la gent gran o, fins i tot, eliminar-los. La contraposició entre les generacions és un engany i un fruit enverinat de la cultura de la confrontació. Posar els joves en contra dels ancians és una manipulació inacceptable; «està en joc la unitat de les edats de la vida, és a dir, el punt de referència real per a la comprensió i l'estima de la vida humana en la seva totalitat» (Catequesi 23 febrer 2022).

El salm esmentat anteriorment —en què se suplica no ser abandonats a la vellesa— parla d'una conspiració que ceneix la vida dels ancians. Semblen paraules excessives, però comprensibles si es considera que la solitud i el descart de la gent gran no són casuals ni inevitables, són més aviat fruit de decisions —polítiques, econòmiques, socials i personals— que no reconeixen la dignitat Infinita de tota persona «més enllà de tota circumstància i en qualsevol estat o situació en què es trobi» (Decl. Dignitas infinita, 1). Això passa quan es perd el valor de cadascú i les persones es converteixen en una mera càrrega onerosa, en alguns casos massa elevada. El pitjor és que, sovint, els mateixos ancians acaben per sotmetre's a aquesta mentalitat i arriben a considerar-se com un pes, desitjant ser els primers a fer-se de banda.

D'altra banda, avui són moltes les dones i els homes que busquen la pròpia realització personal portant una existència més autònoma i deslligada dels altres que sigui possible. Les pertinences comunes estan en crisi i se n'afirmen les individualitats; el passatge del “nosaltres” al “jo” es mostra com un dels signes més evidents del nostre temps. La família, que és la primera i la més radical oposició a la idea que ens podem salvar sols, és una de les víctimes d'aquesta cultura individualista. Però quan s'envelleix, a mesura que les forces disminueixen, el miratge de l'individualisme, la il·lusió de no necessitar ningú i de viure sense vincles es revela tal com és: un es troba en canvi tenint necessitat de tot, però ja sol, sense cap ajuda, sense tenir algú amb qui poder comptar. És un trist descobriment que molts fan quan ja és massa tard.

La solitud i el descart han esdevingut elements recurrents en el context en què estem immersos. Aquests tenen múltiples arrels: en alguns casos són el fruit d'una exclusió programada, una mena de trist “complot social”; en altres casos, es tracta lamentablement d'una decisió pròpia. Altres vegades també se'ls pateix fingint que es tracti d'una elecció autònoma. Estem perdent cada cop més «el sabor de la fraternitat» (Carta enc. Fratelli tutti, 33) i fins i tot ens costa imaginar alguna cosa diferent.

En molts ancians podem advertir aquest sentiment de resignació de què parla el llibre de Rut, quan relata que l'anciana Noemí — després de la mort del marit i dels fills va convidar les seves nores, Orpá i Rut, a tornar als seus països d'origen ja casa seva (cf. Rut1,8). Noemí —com tants ancians d'avui— tem quedar-se sola, però no aconsegueix imaginar res diferent. Com a vídua, és conscient de valer poc davant la societat i està convençuda de ser un pes per a aquests dos joves que, al contrari, tenen tota la vida per davant. Per això pensa que sigui millor fer-se de banda i ella mateixa convida les joves nores a deixar-la i a construir el seu futur en altres llocs (cf. Rut1,11-13). Les seves paraules són un concentrat de convencions socials i religioses que semblen immutables i que marquen el destí.

El relat bíblic ens presenta en aquest moment dues opinions diferents davant de la invitació de Rut i, per tant, davant de la vellesa.

Una de les dues nores, Orpá, que li té afecte a Noemí, amb un gest afectuós la besa, però accepta allò que ella també creu que és l'única solució possible i segueix el seu propi camí. Rut, en canvi, no se separa de Noemí i li dirigeix

paraules sorprenents: «No insisteixis que t'abandoni» (Rut1,16). No té por de desafiar els costums i l'opinió comuna, sent que aquesta dona gran la necessita i, amb valentia, roman al seu costat, donant inici a una nova travessia per a totes dues. A tots nosaltres — acostumats a la idea que la solitud és un destí inevitable— Rut ens ensenya que a la súplica “no m'abandonis!” és possible respondre “no t'abandonaré!”. No dubta a trastocar allò que sembla una realitat immutable, viure sols no pot ser l'única alternativa! No és casualitat que Rut — la que es va quedar acompanyant l'anciana Noemí — sigui un avantpassat del Messies (cf.Mt1,5), de Jesús, l'Emanuel, Aquell que és “Déu amb nosaltres”, Aquell que porta la proximitat i la proximitat de Déu a tots els homes, de totes les condicions i de totes les edats.

La llibertat i la valentia de Rut ens conviden a fer un camí nou. Seguim els seus passos, fem el viatge junta aquesta jove dona estrangera i a la noia Noemí, no tinguem por de canviar els nostres costums i d'imaginar un futur diferent per als nostres ancians. El nostre agraïment s'adreça a totes aquelles persones que, tot i molts sacrificis, han seguit efectivament l'exemple de Rut i s'estan ocupant d'un ancià, o senzillament mostren cada dia la proximitat a parents o coneguts que no tenen ningú. Rut va triar estar a prop de Noemí i va ser beneïda amb un matrimoni feliç, una descendència i una terra. Això val sempre i per a tots: estant a prop dels ancians, reconeixent el paper insubstituïble que aquests tenen a la família, a la societat i a l'Església, també nosaltres rebrem molts dons, moltes gràcies, moltes benediccions.

En aquesta IV Jornada Mundial dedicada a ells, no deixem de mostrar la nostra tendresa als avis i als més grans de les nostres famílies, visitem els que estan desanimats o que ja no esperen que un futur diferent sigui possible. A l'actitud egoista que porta al descart i a la soledat contraposem el cor obert i la cara alegre de qui té la valentia de dir “no t'abandonaré!” i d'emprendre un camí diferent.

A tots vosaltres, estimats avis i majors, i als que els acompanyen, arribi la meva benedicció juntament amb la meva pregària. També a vosaltres us demano, si us plau, que no us oblideu de pregar per mi.

Roma, Sant Joan del Letrán, 25 d'abril de 2024

Franciscus

Jornada Mundial
de los **Abuelos** y de los **Mayores**
2024

